

omdat hij in tegenwoordigheid zijner reeds volwassen dochter aan zijne vrouw een kus gegeven had ¹⁾.

Een en ander is niet vreemd juist in verband met de zoo luid geprezene huiselijkheid en huwelijksrouw der Romeinsche vrouwen. Kracht en invloed heeft de vrouw, zoolang zij blijft op het haar meer in het bijzonder door God aangewezen levensterrein, en dubbel zwak is zij, ja, straks vertreden, als zij het voor den man bestemde gebied betreedt en daar met hem den wedstrijd onderneemt. »Emancipatie» der vrouw, schijnbaar hare vrijheid, is metterdaad eer hare slavernij, gelijk ook de »vrijheid» van 1789, in praktijk gebracht, zelfs den schijn verliest.

Reeds vroegtijdig werd der vrouw in het Romeinsche huisgezin eene hooge plaats gegund. Rechtsens gold zij in het huwelijk met *manus* slechts als *filiafamilias*, en inzooverre is het, naar ik meen, weinig juist te achten hetgeen de heer Levy zegt: „Het Romeinsche recht behandelt de vrouw als gelijkgerechtigde levensgezellin van den man” etc. ²⁾ Voor het huwelijk met *manus* geldt veeleer, wat de hoogleeraar Hölder zegt: „So war denn die Ehefrau gleich der Tochter rechtlich nicht sowohl Genossin als Unterthanin des Mannes” etc. Wat echter den feitelijken toestand, de praktijk des levens, aangaat, zoo merkt dezelfde schrijver op: „Die Ehefrau gleich der Tochter, die Mutter gleich einer Schwester zu behandeln, ist dem römischen *Leben* nie eingefallen.” ³⁾

Hölder wijst evenwel op nog een' trek, dien hij in der echtgenooten onderlinge verhouding heeft gemeend te bespeuren. »War die Eingehung der Ehe dem Römer,” zoo schrijft hij, »eine Sache

¹⁾ Cf. Wächter, t. a. p., p. 12. Ihering, t. a. p., II. 1. p. 204 noot 308. — Ook was de vrouw harerzijds streng tot het bewaren der eerbaarheid verplicht. Het drinken van wijn, zegt Marquardt, t. a. p., I. p. 68 noot 1, werd in de vrouw met den dood gestraft. Ook was het volgens sommigen een geoorloofde grond voor echtscheiding, voor zoover die niet geheel vrij was. De censor Cato zou, dus luidt het verhaal, het gebruik hebben ingevoerd, dat de naaste verwanten door aan de vrouw een kus te geven mochten onderzoeken, of de aanklacht juist was. Cf. Wächter, t. a. p., p. 100.

²⁾ *Handd. der Ned. Juristen-Vereeniging*. 1882. II. p. 19.

³⁾ T. a. p., p. 10.